

STUDIEPLAN FÖR ALKOHOLEN OCH SAMHÄLLET

ALKOHOLENS ANDRAHANDSSKADOR

DÄR MÄNNISKOR OCH IDÉER VÄXER

STUDIECIRKEL SOM ARBETSFORM

Studiecirkeln är en demokratisk arbetsform där deltagarna tillsammans lär sig mer om ett ämne de är intresserade av. Genom gemensamma reflektioner och diskussioner ökar hela gruppens samlade kunskap. Studiehandledningen ska stimulera till diskussioner och samtal, inte ge alla svar. Här finns inget facit, inget rätt eller fel. Bara förslag till frågeställningar. Naturligtvis kan ni välja helt andra frågor att diskutera. Det här materialet utgår från tre träffar, men kan naturligtvis delas upp i fler, beroende på hur mycket ni vill fördjupa er i varje frågeställning.

För att räknas som studiecirkel ska ni:

- vara minst tre deltagare och bör inte vara fler än tolv, varje deltagare ska delta vid minst tre träffar och minst en av de tre första träffarna
- träffas en till tre gånger per vecka, men det går också att träffas till exempel varannan vecka
- arbeta en till fyra studietimmar per gång, en studietimme är 45 min
- träffas minst tre gånger och totalt minst nio studietimmar
- arbeta tills det gemensamma målet har uppnåtts

Ta kontakt med närmaste NBV-kontor så hjälper de er att komma igång. Närmaste kontor hittar du på www.nbv.se.

➔ TRÄFF 1

Diskussionsfrågorna till den här träffen baseras på texterna till och med sidan 21 i rapporten "Alkoholens andrahandsskador".

↻ Diskutera

1. I de sammanfattande punkterna på sidan 7 står det bland annat att alkohol är den största riskfaktorn för den globala sjukdomsördan för personer mellan 15 och 49 år, före till exempel rökning och högt blodtryck. Ingen annan riskfaktor än alkohol berör heller så många olika typer av sjukdomar och skador. Vad tänker ni om detta faktum? Kände ni till att var så? Tror ni att det är allmänt känt? Tycker ni att samhällets insatser för att begränsa skadorna står i proportion till hur stor riskfaktor som alkoholen är för den globala sjukdomsördan?

2. Läs den lilla faktarutan "Ur Alkoholen och samhället 1912" (sidan 11). Här beskriver Svenska Läkarsällskapet de "samhällsskadliga inflytanden" som alkoholen ansågs ha för drygt 100 år sedan. Finns det likheter med de skador som alkoholen orsakar idag, i Sverige och i övriga världen? Skillnader?

3. 30 procent av svenskarna har en närstående som dricker för mycket. I översikten av omfattningen av alkoholens skador i andra hand står det: "Skador på andra är ett viktigt skäl för förebyggande åtgärder. Därför bör forskning om alkoholens andrahandsskador få hög prioritet". Vad tycker ni om det argumentet? Hur tror ni att det kommer sig att det finns så pass lite forskning om alkoholens skador i andra hand?

4. Enligt en svensk enkät ansåg mindre än tio procent av de svarande, att det var acceptabelt att bli berusade hemma när det är barn närvarande. Är er upplevelse att vuxna i det här fallet "lever som de lär", eller är det vanligare än så att vuxna blir berusade i närvaro av barn? Varför är det i så fall så?

5. Nämn några exempel ur texten – och ta gärna upp egna exempel också – på hur barn påverkas/tar skada av föräldrars alkoholkonsumtion. Vad tänker ni om detta?

6. Alkohol ger de överlägset allvarligaste neurologiska och beteendemässiga effekterna på foster, jämfört med andra droger som heroin, kokain och cannabis. Även låga eller måttliga nivåer av alkoholkonsumtion under graviditeten kan ha ogynnsamma effekter på barnet. Upplever ni att detta är kunskap som är allmänt känd? Har attityderna till att dricka alkohol under graviditeten ändras genom årens lopp – i mer restriktiv eller liberal riktning? Vad tror ni kan påverka dessa attityder?

7. Våld i nära relationer är en komplex fråga, och har ett litet eller måttligt samband med alkoholkonsumtion/alkoholmissbruk enligt en så kallad metaanalys av ett flertal studier. Studier visar dock att riskerna för våld ökar exempelvis när ena partnern dricker ofta och den andra sällan. En uppskattning är att 75 procent av alla sexuella övergrepp föregås av alkoholkonsumtion, hos förövaren eller båda. Vad tänker ni om detta? Vad kan alkoholen spela för roll när det gäller våld och övergrepp i en nära relation?

8. Finns det något i de texter som ni har läst som ni tycker var extra anmärkningsvärt eller nytt för er? Berätta för varandra och diskutera.

Till nästa gång:

Nästa träff baseras på sidorna 22-43.

➔ TRÄFF 2

Diskussionsfrågorna baseras på texterna på sidorna 22–43 i rapporten.

- Har ni några frågor eller funderingar från förra träffen? Ta en stund för att diskutera detta.

↻ Diskutera

1. Trafik är ett av de områden där det förekommer skador orsakade av alkohol, och där andra än den som själv druckit kan ta skada. Vad är era egna argument för att inte köra bil, eller andra motorfordon, med alkohol i blodet? Vad skulle ni göra om ni märker att en person som druckit alkohol, är på väg att sätta sig i bilen och köra?

2. I texten om olycksfall och våld, kopplat till alkohol finns formuleringen: "Alkoholrelaterat våld kan i nutid mer förknippas med välstånd". Vad menas med detta? Hur tänker ni kring det resonemanget?

3. Produktivitetsförluster är en av flera konsekvenser av alkoholkonsumtion hos anställda. Men på många arbetsplatser förekommer alkohol på personalfester, en flaska vin kan vara en vanlig gåva till någon som fyller år, och ett gemensamt after work anses självklart. Hur ser det ut på era egna arbetsplatser, eller andra arbetsplatser som ni känner till? Har alkoholen en viktig roll? Upplever ni att det finns det medvetenhet om alkoholrelaterade problem och skador? Vet ni om det finns alkoholpolicy, stödprogram och liknande? Om inte – går det att förändra?

4. På sidan 31 finns en enkät som har använts i en undersökning om upplevda negativa konsekvenser av andras alkoholberoende. Låt var och en titta på frågorna en stund, och fundera över hur ni skulle ha svarat på frågorna. Berätta sedan för varandra om några av de svar ni skulle ha gett. Var och en avgör själv vad den vill berätta!

5. Stödet för en restriktiv alkoholpolitik är starkt i Sverige. Varför tror ni att det är så? Hur kan det komma sig att den svenska alkoholpolitiken inte har blivit mer restriktiv, utan istället mindre restriktiv, med tanke på opinionsstödet?

6. På sidorna 36-43 redovisas ett antal förslag på åtgärder som påverkar andrahandsskador. Välj ut några av förslagen som ni tycker känns extra intressanta eller viktiga. Varför är de viktiga? Finns det några åtgärder som ni upplever att det borde satsas mer på, i så fall varför?

7. Fundera igen på de förslag på åtgärder som rapportförfattarna tar upp. Kan ni som privatpersoner, grupp eller organisation påverka så att dessa åtgärder förverkligas/efterlevs bättre? Vad kan förändras på lokalt/regionalt/nationellt/globalt plan? Hur skulle ni kunna påverka beslutsfattare och/eller opinionen?

8. Finns det något i de texter som ni har läst som ni tycker var extra anmärkningsvärt eller nytt för er? Berätta för varandra och diskutera.

Till nästa gång:

Nästa träff baseras på sidorna 44-63.

➔ TRÄFF 3

Diskussionsfrågorna baseras på texterna på sidorna 44-63 i rapporten.

- Har ni några frågor eller funderingar från förra träffen? Ta en stund för att diskutera detta.

↻ Diskutera

1. I den sammanfattande texten på sidan 44-45 finns ett antal slutsatser från rapportens författare. Fundera över dessa slutsatser. Håller ni med rapportförfattarna? På vilket sätt är det möjligt att påverka politiker och andra makthavare för att dessa åtgärder ska förverkligas?

2. I intervjun med Åsa Jinder berättar hon om en del beteenden och känslor som grundlades under åren med en missbrukande mamma. Hon nämner bland annat brist på tillit. Varför tror ni att barn som växer upp med missbruk ofta får problem med att känna tillit? Vilka andra konsekvenser på lång sikt kan en person få av att växa upp i en familj med missbruk?

3. Artikeln "Vår alkoholnorm blir också norm för barnen" konstaterar att vi i Sverige har en stark alkoholnorm. Vad menas med "alkoholnorm"? Ta upp och diskutera några tillfällen och sammanhang där det anses mer självklart att dricka alkohol än andra drycker.

4. Barnmorskan och psykoterapeuten Louise Hallin menar att alkoholkonsumtion bland vuxna påverkar barn, inte bara i de fall där den vuxne har ett beroende. Hon menar att vuxnas alkoholkonsumtion skapar oro och otrygghet hos barn. Håller ni med om det kan vara så? Varför skapar vuxnas alkoholkonsumtion i så fall en otrygghet? Läs Louise Hallins tips till föräldrar, på sidan 52. Tycker ni att det är användbara tips? Har ni fler, eller andra tips?

5. Ungdomar och kvinnor är en viktig målgrupp för alkoholindustrin, och riktar mycket av sina marknadsföringssatsningar på dem. Varför är just dessa målgrupper viktiga för alkoholindustrin? Utifrån perspektivet "alkoholens andrahandsskador" – vilka kan konsekvenserna bli av en ökad alkoholkonsumtion bland just ungdomar och kvinnor?

6. Många länder i världen har en betydligt svagare alkohollagstiftning än Sverige. På sidan 59 ges exempel på vilka alkoholpolitiska åtgärder som används i 46 afrikanska länder. Jämför dessa åtgärder med de förslag som rapportförfattarna föreslår för att minska andrahandsskadorna (sidan 36-43).

7. "Alkoholindustrins påverkansarbete" beskriver ett omfattande arbete för att påverka alkoholpolitiken. Alkoholindustrin menar själva att de är en del av lösningen, och bör finnas med som aktör när alkoholpolitiken ska utformas. Vad anser ni om detta? Hur kan det komma sig att alkoholindustrin har ett så pass högt anseende, jämfört med tobaksindustrin?

8. Finns det något i de texter som ni har läst som ni tycker var extra anmärkningsvärt eller nytt för er? Berätta för varandra och diskutera.

Avslutning och reflektion

Summera vad ni har gjort och vilka frågor ni har diskuterat. Lägg gärna till personliga reflektioner om vad ni såg och tänkte och om hur gruppen som helhet reagerade.

Låt sedan var och en i gruppen fundera på frågorna:

- Vilka nya tankar har du fått?
- Vad är det som berört dig mest?
- Vad kommer du att ta med dig härifrån?

Gå varvet runt och låt var och en svara utan att bli avbruten.

Nu när cirkeln är slut är det bra att fånga upp allas tankar kring cirkeln. Gör gärna en skriftlig utvärdering där var och en får svara på frågorna och som ni lämnar till NBV-kontoret.

- Vad har varit bra?
- Vad har varit mindre bra?
- Hur kan man gå vidare?

Alkoholen och samhället ges ut en gång om året. Varje år väljs ett huvudtema ut och en internationell forskargrupp får i uppdrag att sammanfatta forskningen kring detta. Dessutom innehåller rapporten intervjuer och korta artiklar om intressant alkoholforskning från det senaste året. Rapporten ges ut av IOGT-NTO och Svenska Läkaresällskapet.

